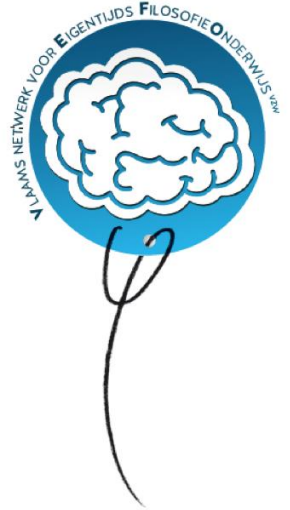

Filosoferen over dieren

Auteur: Liesbeth Huybens

Doelgroep: vijfde/zesde leerjaar

Duur: 50 min.

LESDOELSTELLINGEN

Leerlingen kunnen...

- Hun mening helder en duidelijk formuleren en hun standpunt eventueel bijstellen.
- Duidelijke vragen formuleren en deze concretiseren.
- Efficiënt naar elkaar luisteren.
- Herhalen en samenvatten wat de anderen zeggen.
- Goede en concrete voorbeelden geven.
- Respect en interesse voor anderen tonen.

LESOPBOUW

IMPULS

Vooraan liggen er een hele hoop dieren.

De begeleider vraagt dat iedere leerling een dier kiest dat bij zijn/haar karakter past.

De leerlingen moeten nadenken waarom ze dat dier kozen. Hier moeten ze dus nadenken over argumenten. Deze argumenten moeten ze opschrijven.

Nadien wordt er een leerling aan het woord gelaten. Deze vertelt waarom hij/zij dit dier koos. Elke leerling dient een vraag op te schrijven bij dit verhaal. Hierna gebeurt nog 2/3 keer hetzelfde: gezien de beperkte tijd van de les en de aandachtsspanne van de leerlingen, worden niet alle leerlingen al aan het woord gelaten.

Hierna is het de bedoeling dat de leerlingen in groepjes van drie samen gaan zitten en hun vragen samen leggen. Ze dienen er dan de beste vraag uit te halen en op het bord te schrijven. Als extra tip kan de begeleider zeggen dat de vraag interessant moet zijn en dat ze er verschillende meningen over moeten kunnen geven.

Als elk groepje zijn vraag op het bord heeft geschreven, wordt er via handopsteking bepaald over welke vraag ze het gaan hebben.

Nadien vraagt de gespreksleider of iedereen akkoord is met de gekozen vraag.

START VAN HET FILOSOFISCH GESPREK

De begeleider geeft de vraag weer en vraagt of iemand hier iets over te zeggen heeft.

Hier is het de bedoeling dat iedereen dan zijn mening geeft. Het is belangrijk dat de meningen helder en duidelijk geformuleerd worden. De begeleider kan regelmatig vragen aan een andere leerling om te herhalen of samen te vatten wat iemand nu heeft gezegd. Het is eveneens belangrijk dat de begeleider erop toeziet dat ook de minder mondige leerlingen iets zeggen. Hij/zij kan deze leerlingen aansporen door letterlijk te vragen: 'Ben je het eens met persoon X?'. Af en toe kan de begeleider zelf doorvragen en vragen stellen aan de leerling om diepgang te creëren.

In deze fase kan de begeleider vragen om bepaalde standpunten concreter te maken aan de hand van een voorbeeld.

Wanneer er te veel voorbeelden worden gegeven, kan de begeleider vragen om nu eens kort en concreet aan te geven wat de leerling bedoelt. Wanneer de leerling hier zelf niet toe in staat is, kan de begeleider aan een andere leerling vragen of hij/zij kan uitleggen wat persoon X bedoelt.

Wanneer een leerling zijn/haar (stand)punt niet duidelijk is, moet de begeleider doorvragen tot de leerling heel erg kort kan zeggen wat hij/zij nu bedoelt. Op deze manier kan er diepgang gecreëerd worden. *(Goed doorvragen en leerlingen confronteren met inconsequenties en tegenvoorbeelden)*

De begeleider moet regelmatig vragen aan de leerlingen om samen te vatten wat iemand anders zei. Zo oefenen ze zowel hun luistervaardigheden als het duidelijk weergeven en samenvatten wat anderen zeiden. Omdat ze weten dat ze kunnen gevraagd worden om samen te vatten, zullen ze ook aandachtiger luisteren. *(De leerlingen stimuleren om goed te luisteren naar elkaar en in te pikken op wat een andere leerling heeft gezegd)*

Wanneer de leerlingen te erg afwijken van de vraag, is het aan de begeleider ze terug bij de vraag te brengen. Dit kan hij/zij doen door een mening van iemand aan te halen en te zeggen 'Wat betekent dit nu voor het antwoord op de vraag?' *(De uitgangsvraag koesteren)*

Hierbij is het erg belangrijk dat de begeleider inhoudelijk niet tussenkomt in het gesprek, maar dat hij/zij het gesprek wel stuurt en structureert.

SAMENVATTEN VAN MENINGEN

De begeleider probeert op het bord een overzicht te maken van wie voor, tegen en neutraal is. Eerst vertelt hij/zij dit zodat alle leerlingen nadenken over hun standpunt en argumenten. Nadien vraagt de begeleider de leerlingen wat bijvoorbeeld het standpunt van persoon X is. Sommige standpunten zullen niet duidelijk zijn. Het is dan de bedoeling dat de andere leerlingen de leerling in kwestie vragen stellen zodat hij/zij zich helder verwoord en zijn/haar mening duidelijk wordt. De begeleider kan indien nodig de gepaste vragen stellen. Hij/zij structureert het gesprek. Het is niet noodzakelijk dat de mening van alle leerlingen duidelijk wordt weergegeven op het bord. Wel moet er bij voorkeur bij elk standpunt (voor, tegen en neutraal) een naam van een leerling staan. Naar aanleiding van het kiezen van een standpunt, kan er een nieuw filosofisch gesprek en/of

vraag ontstaan, kan het voorgaande gesprek worden verder gezet of een andere wending aannemen. Het is de bedoeling hier even te blijven focussen wie uiteindelijk welk standpunt heeft ingenomen.

AFRONDING

De laatste vijf minuten worden kort de ervaringen van de leerlingen bevraagd. Er wordt gevraagd of ze iets geleerd hebben, hoe ze iets geleerd hebben en hoe ze dat ervaren hebben. Ook wordt gevraagd wat ze van het filosofisch gesprek vonden.

EVALUATIE

Verschillende leerlingen worden aangespoord om iets te zeggen. Ook zij die eerder wat teruggetrokken zijn. Wanneer er een lange uitleg volgt, wordt er gevraagd kort te herhalen wat hij/zij nu juist bedoelt en wat het punt is. Indien de leerling er dan nog niet in slaagt zijn mening helder en duidelijk weer te geven, moet de begeleider trachten de redenering van de leerling logisch te reconstrueren aan de hand van vragen te stellen.

Leerlingen zijn stil wanneer iemand anders aan het woord is. Wanneer dit niet het geval is, worden ze door de begeleider aangemaand te zwijgen wanneer anderen praten. Als een leerling uitgesproken is, kan de begeleider nadien vragen aan een andere leerling wat de leerling die aan het woord was, vertelde.

LESMATERIAAL

Voor de dieren kunnen speelgoedieren gebruikt worden. Als dat niet mogelijk is, kan er ook met uitgeknipte plaatjes van dieren gewerkt worden.

BRONNEN EN ACHTERGRONDINFORMATIE

Lipman (vermeld in Anthone en Mortier, 2007). Anthone, R., & Mortier, F. (2007). *Socrates op de speelplaats. Theorie en praktijk van het filosoferen met kinderen*. Leuven: Acco.

Poppelmonde, W., & Wyffels, D. (2008). *Klassevol filosoferen. Handboek voor leerkrachten*. Mechelen: Wolters Plantyn.

Poppelmonde, W. (2001). *Samen denken. Filosoferen met kinderen en de eindtermen en ontwikkelingsdoelen voor het basisonderwijs*. Diegem: Kluwer.